

LOGICA SPIRITULUI POZITIV: REGULILE METODEI

EUGEN CRIHAN

Definirea spiritului întru pozitivitate, regăsirea sa după lungi și întortocheate rătăciri istorice, este o șansă în care Comte crede cu toată energia. Percepția sa istorică este una corectă, fiind validată de cercetătorii mai recenti ai evenimentialului științific modern, care au sesizat (v. îndeosebi Al.Koyre, Th. Kuhn ori M. Foucault) că în secolul al XVII-lea se produce "marea cenzură" ce va da naștere epistemei moderne.

Se poate decela aşadar, potrivit lui Comte, un trend intelectual european care debutează cu Bacon și Descartes și continuă cu mișcarea enciclopediștilor francezi, ca și a empirismului englez, împingând obligatoriu spiritul spre stadiul "normal al rațiunii, cel pozitivat. În acest fel, va fi înălțată și despărțirea geniului filosofic (a theoreinului elitist) de bunul simț cotidian, construindu-se o mentalitate armonioasă și unitară, prin eliminarea "subculturilor" excentrice.

Din perspectiva acestui model optimist, căruia, evolutiv și retrospectiv, îi pot fi sesizate accentele autoiluzionante, este definită și "sarcina istorică" a filosofiei pozitive.

Întâi, trebuie să remedieze (sau cel puțin, să inițieze remedierea) crizei de creștere care afectează mersul gândirii pozitive în veacurile modernității. Limitată dintru început între fruntașii științelor naturii, mai ales datorită rezistențelor întămpinate din partea Bisericii și a vechii clase spirituale, pozitivarea spiritului va fi împlinită prin cucerirea ultimului "teritoriu" conceptual-acțional, cel al socio-moralității. Acest ultim episod al Reconquistei teoretico-metodologice nu este unul oarecare. Comte este convins că omogenizarea theorein-ului, departe de a fi un accident istoric, este decisivă și în ce privește destinul științelor naturii. Mai bine conturate în sens pozitiv, acestea din urmă manifestă un soi de nesiguranță atunci când trebuie să-și definească relevanța socială. Presimțind într-un fel ceea ce pragmatistul W. James va numi drept "trivialitate" a conceptelor și problematicii din științele naturii, Comte consideră unificarea celor "două culturi" (v. C.P. Snow) drept temei al spiritualității pozitive.

Apoi, și în continuarea acestei mișcări care conduce la completitudine sistematică, lui Comte îi apare drept impede că pozitivarea autentică, întrucât încheiată în toate alcătuirile ei, va elimina o altă cenzură seculară: aceea dintre rațiunea pură și cea practică. Întrucâtva orgolios, întemeietorul filosofiei pozitive consideră sociologia nu ca o știință între alte științe, ci ca pe o "știință a științelor".

Capabilă să constituie un "unic punct de vedere", atât științific cât și logic, sociologia ordonează raționalitatea, subordonând speculațiile genului uman. Socialitatea nu este un fenomen printre alte fenomene, ci "cheia" explicației universale și referențialul privilegiat, întrucât este "singura susceptibilă de o universalitate activă. În fine, știința pozitivată a societalului se instalează într-o poziție epistemologică coagulantă, fiind un fel de replică teoretico-metodologică a psihologicei "unități aperceptive a eului", pe care Kant o propunea ca temei al rațiunii cognitive. Datele empirice, ca și legitățile fenomenele descoperite de celealte științe pozitive gravitează organic în jurul nouului "soare" metodologic-explicativ, dobândind o firească subordonare teoretică, dar și finalitatea cognitivă ori pragmatică de care erau, până în momentul constituirii sociologiei pozitive, lipsite.

Pentru a limpezi atare centralitatea organică a sociologiei pozitive sunt însă necesare, în viziunea lui Comte, două demersuri preliminare. Întâi de toate ar fi de înfăptuit operațiunea de lămurire conceptuală, intuiția lui Comte trimițând obligatoriu la filosofia analitică a limbajului din secolul al XX-lea, la celebra propoziție wittgensteiniană: "granițele limbii mele sunt granițele lumii mele". Abia după această fixare a viziunii prin generarea unui nou limbaj poate fi precizat statutul legilor științifice, așa cum, în urma proceduri, va fi stabilit și conturul stabil al noii episteme.